

Referat fra møtet 18.mars 1948 vedrørende spørsmålet om helsepersonell som blir forfulgt for samarbeid med fienden.

Tilstede:

Monsieur Erling Steen etc. etc..

M.Pictet åpner møtet med en takk til MM Steen og Rørholt for at de er kommet, og unnskyller fraværende.

Han fremlegger diskusjonstemaet: C.I.C.M. har mottatt svært mange brev fra medlemmer av forskjellige lands helsepersonell forfulgt av disses myndigheter fordi de har arbeidet i en avdeling av okkupasjonshæren. Han har konstatert at dette spørsmål er ordnet på svært forskjellig måte i forskjellige land. Han legger vekt på å understreke at CICR har den største forståelse for følelsene til medlemmene av de nasjonale RK i de land som ble okkupert under krigen. Han ønsker å legge diskusjonen på det generelle (prinsipielle) plan og ikke gå i detalj i enkelttilfeller.

M.Pistet stiller opp fire innledende prinsipper:

1. Det er helt klart at Geneve-konvensjonen ikke kan anvendes bokstavelig i saker av denne art. Men det er konvensjonens ånd som nå påberopes, for konvensjonen er et minimum og RK eksisterte før det (RK) fant å være essensielt. RKs ånd må være videre enn konvensjonen. Statene har akseptert at konvensjonen setter bom for deres umiddelbare interesser, man kan således be Dem (= statene) om å gå stadig videre på dette område.

Partisaner som pleiet sårede soldater er blitt drept når de ble grepet, og dette på begge sider, -fordi de hadde pleiet folk som ble ansett som stående utenfor loven. Dette er imot konvensjonens ånd og CICR skulle ønske at det kunne beskytte også disse personer.

2. Man må søke en løsning anvendelig på alle tilfeller, og ikke bare på personell som har engasjert seg i det tyske RK. Man må ta i betraktning alle tilfeller som ville kunnet oppstå om omstendighetene hadde vært annerledes, f.eks. om tyskerne hadde vunnet krigen (tilfeller hvor sykepleier-sker fra okkuperte land hadde engasjert seg hos de allierte, partisansaker etc.)
3. RKs rolle må være å søke den gunstigste løsning for de eventuelle ofre som måtte hjelpes. På den annen side: når det kan foreligge konflikt mellom en statsinteresse og en humanitær interesse, burde RK anstrenge seg for fremfor alt å finne frem til det rent humanitære synspunkt, idet staten får påta seg å fremme sitt synspunkt.
4. CICR er fullt ut enig i at RK-personells første plikt er å gjøre tjeneste i nasjonale institusjoner.

M.Pictet foreslår at man enes om følgende to grunnleggende prinsipper: a) Det å utføre pleietjeneste kan aldri være straffbart i seg selv.
b) Når en person, fri for ethvert engasjement

overfor sitt land, når vedkommende land er i krig, påtar seg et engasjement i utlandet, burde dette ikke være straffbart hvis vedkommende kan bevise at det var umulig for ham/henne å utføre på vanlig måte sin læge- eller pleiervirksomhet på det nasjonale territorium i en nasjonal enhet.

Hva angår personer som ikke kan føre slikt bevis, forstår komiteen at de kan være gjenstand for bebreidelse eller endog straffereaksjoner. Imidlertid burde disse sanksjoner i seg selv være moderate, d.v.s. det burde være betydelig forskjell mellom straffen for den som har grepet til våpen mot sitt land og den (straffen) for ~~for~~ den som er gått inn i en sanitetsenhet. Hvis man innordner (? assimilerer? uklarer kopi?) sistnevnte tilfelle under høyforræderi kan man frykte at dårlig informerte eller mindre utviklede land går altfor langt og kommer til løsninger som krenker rettferdigheten (i iquiti).

M.Steen takker M.Pictet for hans utredning og ber om at ingen korrespondanse går direkte fra komiteen til den norske regjering eller norske borgere, han anser at denne korrespondansen burde gå gjennom det norske RK. Derved ville man unngå saker som den som i det senere var blitt behandlet direkte av CICR uten å gi meddelelse til det norske RK.

M.Steen understreker at man må skjeldne mellom et land okkupert av fienden og et land i krigstilstand okkupert av fienden.

M.Rørholt: Helsepersonell innrullert i det tyske RK er ikke blitt straffet for å ha pleiet syke, men fordi det er blitt ansett som forræderi mot sitt land, fordi Norge var i krig med Tyskland og hadde bruk for alle sine borgeres tjenester. De personer som foretrakk å tjene fienden har gjort det av egen vilje, dette er for Norge det vesentlige punkt. Hvis CICR ville foreslå en beskyttelse av personer som foretrekker å tjene fiende fremfor sitt eget land, ville ikke noen regjering kunne følge den (CICR). Når det gjelder de to grunnleggende prinsipper fremlagt av M.Pictet er vi enige; men for å kunne bevise at det var umulig å utøve sitt yrke på nasjonalt område må saken undersøkes av en domstol. De som kan bevise at de har handlet utelukkende ut fra humanitær innstilling, blir ikke straffet i Norge. M.Rørholt understreket at man under krigen hadde mangel på sykesøstre og læger i Norge, hvilket betyr at flertallet av dem som har tatt tjeneste i en tysk sanitetsenhet ville kunnet arbeide i Norge; de har forlatt arbeidet for å gå over på fiendens side. Det norske RK anser at ikke alle burde straffes, men domstolen er nødt til å gjennomgå alle saker.

M.Pictet anser at det er meget vanskelig å trekke et skille mellom et land i krig og et okkupert land. Fra et praktisk synspunkt var alle okkuperte land i krig, og Norge er nå fremdeles juridisk sett i krig med Tyskland, siden ingen fredstraktat er undertegnet.

M.Rørholt (Dette innlegget er på dårlig fransk. Derfor uklarer norsk.) fremhever at det er en forskjell mellom Tysklands fredelige okkupasjon av Østerrike i 1939, fra den (okkupasjonen) av Danmark under krigen med de betingelser/tilstander som ble skapt ved okkupasjonen av Norge som var i krigstilstand og hvis regjering hadde tatt tilflukt i London. Regjeringen Quisling var en "marionette" regjering.

M Steen tilføyer at Tyskland også tilsist har innrømmet at Norge var i krig med det, selv om det til stadighet forandret oppfatning etter omstendighetene. Etter krigen har naturligvis alle som ble (retts-) forfulgt for forræderi erklært at de ikke visste at deres land var i krig.

M ? spør om det stemmer at stortinget hadde erklært at ingen nordmann var fritatt for forpliktelsene de hadde påtatt seg overfor sitt land. Allikevel kan vi ikke tro at en borger som ikke er politisk aktiv kunne tro at den angivelige nye regjering var en virkelig regjering istand (med autoritet) til å frita dem fra tidligere forpliktelser og særlig hvis man tenker på okkupasjonens lengde og meningsendringene på den tyske side? (Spørsmålstegn mangler, men skal helt klart være der.)

M Steen minner om at tyskernes mål var å skape forvirring. Men må allikevel ikke glemme at de som gikk inn i det tyske RK tok på seg en fiendtlig uniform (og) antok en fremmed tjeneste (=ideologi/livssyn) noe som beviser at de visste nøyaktig hva de gjorde.

M.Pictet: domstolene kan vurdere valgfriheten, men man må allikevel godta de grunnleggende prinsipper. I de fleste land eksisterer det bestemmelser som fastslår at det å ta tjeneste i en fiendtlig enhet eller institusjon er straffbart. Domstolene ville kunne legge til grunn disse artikler i den militære lov(bok), uten hverken å gjøre noen forskjell eller ta hensyn til meget formildende omstendigheter. Komiteens tanke måtte være at det skjelnes mellom

"våpnet tjeneste" og "ikke-våpnet tjeneste", og at man presiserer begrepene "fri fra enhver forpliktelse" og "krigstilstand".

M. Rørholt: Vi er ikke imot at en sykepleierske pleier fiender på et norsk hospital. Men det å gå inn i en fiendtlig sanitetsenhet heller enn hos sine landsmenn, det er forræderi; der er i denne sammenheng ingen kvalitetsforskjell mellom "våpnet og uvåpnet tjeneste".

Ved begynnelsen av okkupasjonen rådet forvirring i sinnene, men siden gav London-regjeringen direktiver til befolkningen, som et år kunne følge sendingene i Englands radio, Denne (radioen) rådet til å flykte og gå inn i en norsk hær i utlandet, deretter hadde man de hemmelige aviser og radioapparater. Situasjonen var følgelig klar, unntatt for dem som med forsett/etter overveielse (délibérément) ville handle annerledes, beviset på dette er det norske folks motstand.

M.Rørholt er helt enig i at hvis vedkommende kan bevise at hun/han har vært forhindret i å utøve sitt yrke i sitt land, bør hun/han ikke straffes, i Norge foreligger muligheten for å føre et slikt bevis. M.Rørholt meddeler forsamlingen at RK nettopp har sendt en henstilling til Regjeringen med anmodning om benådning for dem som er blitt dømt, for etter hans mening har domstolene i begynnelsen idømt sanitetspersonellet altfor strenge straffer. Deres ønske om å tjene i helsetjenesten bør tas i betraktning.

MPictet: Vi kan bare slutte oss til denne anmodningen fra det norske RK, siden vi søker en generell løsning. Hvis sykepleierskene som var dratt til London var blitt tatt til fange av tyskerne, ville CICR ha grepet inn for at de skulle bli mildt dømt/bedømt, hvis man teoretisk antar at Tyskland hadde vært seierherre.

M.Rørholt. Det er ikke i noen hevners ånd at vi forlanger at alle saker skal gjennomgås av Domstolene; det er eneste måte å skjeldne mellom de straffbare tilfeller og de andre.

Mlle Odier: Vi synes at det ikke må hindres at personellet fra nøytrale land berettiges/tillates å dra for å pleie ofre i utlandet. I visse tilfeller er deres land senere kommet inn i krigen. Kunne vi forlange at man alt i fredstid henleder sykepleierskenes oppmerksomhet, allerede under deres utdanning, på de plikter som i krigstid påhviler dem overfor eget land? (Spørsmålsteget satt til av POS) Mange sykepleiersker var helt uvitende på dette område, og hadde ingen idé om det ansvar de pådro seg ut fra den nasjonale lovgivningen, da de inngikk kontrakt om et engasjement i utlandet.

MM Steen og Rørholt bifaller dette forslag.

M.Rørholt understreker at de norske sykepleiersker som hadde engasjert seg i det tyske RK i 1939, og har fortsatt sin virksomhet i utlandet etter deres lands inntreden i krigen, ikke er blitt straffet. Likeledes er de som befant seg i hospitaler tatt av fienden, og som følgelig har måttet arbeide under hans ordrer, ikke straffskyldige.

M.Pictet: Det ville være godt at man i Stockholm eller på en diplomatisk konferanse kom frem til å formulere på papiret (= fastlegge skriftlig) noen prinsipper, for at domstolene kunne ha et grunnlag for sine vurderinger. Man konstaterer at visse land i praksis er gått lengere enn CICR, og i visse tilfeller er personellet i prinsippet ikke blitt straffet. Det dreier seg særlig om Luxemburg hvis RK var blitt oppløst.

M.Steen minner om at det norske RK alltid har erklært at det ikke hadde noe å gjøre med okkupanten og at det var en helt uavhengig institusjon.

M.Dunand som må forlate møtet svarer ;Steen angående den korrespondanse som komiteen fører med diverse lands borgere. I prinsippet må det være frihet (= anledning) til korrespondanse mellom komiteen og hvem som helst. Han mener f.eks. familiemeldingene under krigen som måtte gå utenom visse nasjonale RK, fordi disse ikke alltid hadde kunnet forbli uavhengige. Endog i fredstid kan lignende vanskeligheter oppstå, særlig i land med totalitært styresett. Hvis vi godtar RK-kanalen for ett land, må vi godta den for alle; vi anser at komiteen må forholde full korrespondansefrihet.

M.Steen anser at når det dreier seg om mer personlige spørsmål må enhver korrespondanse mellom komiteen og enkeltpersoner være fri. Men i den sak som er tatt opp av det norske RK dreier det seg om et prinsippsspørsmål.

M.Dunand: Komiteens store styrke er at den kan ta direkte kontakter med hvert lands regjering. Vi tenker at et stort antall nasjonale (RK) organisasjoner vil ta opp dette spørsmål i Stockholm, for ved forskjellige anledninger har komiteen hatt kontakter med regjeringer og har ikke meddelt de nasjonale (RK) organisasjoner dette. Dette var ofte en nødvendighet, f.eks. i Tsjekkoslovakia da man forhandlet angående jødene, idet dette problem var et ulovlig spørsmål (menes "ulovlig å drøfte" ?) i dette landet. Vi tenker at i lignende tilfeller bør det nasjonale RK få opplysninger fra egen regjering og ikke fra komiteen. Komiteen må naturligvis ikke misbruke denne mulighet. Men det nasjonale RK er i alle fall

ikke eneste vei mellom komitéen, Regjeringene og de forskjellige lands borgere.

M. Steen fremhever at en slik holdning reduserer de nasjonale RK's autoritet i deres respektive land.

M. Rørholt pressiserer angående komitéens korrespondanse med advokat Grimsø og viser hvordan det norske RK er kommet i en meget kjedelig situasjon.

M. Pictet innrømmer at CICR burde ha gitt kopi av denne korrespondanse til det norske RK, og beklager sterkt at så ikke er skjedd. Han fremhever imidlertid at den viktige del av denne korrespondanse er blitt utvekslet etter avsendelsen av vårt brev til minister Gundersen og som det norske RK hadde fått kopi av, selv om det skjedde litt sent. Forøvrig gjengav vårt brev av 19. august til M. Grimsø bare noen av avsnittene i vår henvendelse av 3. juli 1947 til minister Gundersen.

M. Rørholt: fastslår/bekrefter, for å vende tilbake til den generelle diskusjon, at ingen i Norge er blitt straffet for selve det forhold å ha pleiet sårede.

M. Pictet gjentar idéen om at domstolene bør trekke et skille mellom engasjement i kjempende styrker og engasjementet til personell i sanitetsenheter. Vi måtte kunne komme frem til en resolusjon/beslutning.

M. Rørholt: er helt enig i at komitéen utarbeider en ønsketekst (= tekst inneholdende våre ønsker) til å forelegge for konferansen i Stockholm.

M. Pictet: Komitéen regner med å kunne fremlegge en rapport om dette spørsmål i Stockholm, og siden den har hatt anledning til å ha denne diskusjonen med det norske RK ville den være meget glad for å kunne forelegge det (= norske RK) den på forhånd. Det norske RK vil på sin side naturligvis kunne fremlegge en annen resolusjon, hvis det ikke kunne bifalle vår.

Ved møtets slutt blir det besluttet at det norske RK skal informere M. Holt (?) - ? om denne samtale. Vi leverer kopi til M. Rørholt av brevet ----? som er sendt ham (må menes M. Holt...?) med slikt innhold fra CICR.